

Tweede Kamer der Staten-Generaal
T.a.v. de leden van de Kamercommissie Economische Zaken en Klimaat
Postbus 20018
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

DATUM 1 april 2022
ONZE REF. 2022/AA/cv/009
ONDERWERP Commissiedebat EZK Innovatie 13 april 2021

Geachte leden van de Kamercommissie EZK,

Op woensdag 13 april spreekt u met elkaar over innovatie. Op de agenda staan o.a. het Missiegedreven Topsectoren- en Innovatiebeleid, de WBSO, de Eindrapportage Verkenning procesinnovatie en de afdoening van de motie over mogelijkheden om de introductie van zonneauto's te versnellen.

De recente gebeurtenissen in Oekraïne laten zien dat de democratische wereldorde en internationale handel onder druk staan. De stijgende energie- en grondstoffenprijzen en de toenemende risico's op cyberaanvallen maken dat het belangrijker is dan ooit om te investeren in het bereiken van klimaatneutraliteit en digitaal leiderschap. Dit bereiken we vooral door valorisatie. Het in de praktijk benutten van theoretische kennis en kunde leidt immers tot het opschalen van bedrijven, zodat de private sector kan bijdragen aan oplossingen voor maatschappelijke problemen. Daarom pleit FME al jaren voor het verhogen van de Nederlandse ambities op het gebied van innovatie, om tot 3% van ons BBP-investeringen in innovatie te komen.

Omdat uw Kamer over die opgave gaat, willen wij u in deze brief enkele overwegingen meegeven. Concreet pleit FME voor:

- Het realiseren van een stabiel innovatieklimaat door het **indexeren van de WBSO**.
- Structurele financiering van **Smart Industry Fieldlabs**, gericht op skills-programma's en kennisontwikkeling ten aanzien van digitalisering binnen de fabriek en de industriële keten.
- Verruiming van het stelsel van garantstellingen of het uitbreiden van de **financiering subsidieregeling van kleine subsidies** (tot €15.000) voor de activatie van mkb-bedrijven die de doelgroep vormen.
- Nationale harmonisering van het versnipperde landschap van **innovatie-voucherregelingen**.
- Het verlengen van de **RDM-subsidieregeling** (regeling R&D Mobiliteitssectoren). De RDM is een succesvolle regeling gebleken die ook nog eens zeer doelmatig was.
- Inzet op valorisatie door in een **Technologieberaad** dat fungeert als een versnellingstafel technische oplossingen van bedrijven samen te brengen met beslissers in de overheid zodat de laatste technologie ingezet kan worden om maatschappelijk uitdagingen mee te helpen oplossen.

Indexeer de WBSO

R&D is belangrijk voor ons toekomstig verdienvermogen en zorgt dat we als land toegang houden tot hightech waardeketens. Tegen de achtergrond van de actuele ontwikkeling van de inflatie is het belangrijk om de R&D uitgaven goed op peil te houden, zeker als het gaat om de WBSO. Uit de evaluatie van de WBSO blijkt dat de regeling goed werkt en daadwerkelijk private loonuitgaven aan speur- en ontwikkelingswerk bevordert.

Meerjarige zekerheid is een cruciale randvoorwaarde voor het aanmoedigen van private investeringen in innovatie. De WBSO is een belangrijke locatiebepaler voor waar onderzoek plaatsvindt en speelt dus mee in afwegingen van ondernemers waar zij investeren in onderzoek. Daarom is het cruciaal om met dit bewezen succesvolle instrument zekerheid te bieden aan ondernemers. Wanneer ondernemers niet uit kunnen gaan van de stabiliteit en betrouwbaarheid van de WBSO, ontstaat een onzeker investeringsklimaat. Dat zal ertoe leiden dat bedrijven investeringen niet maken die ze anders wel hadden willen doen, of ervoor kiezen om nieuwe R&D-afdelingen elders op te richten. Door gebrek aan indexering staat deze zekerheid onder druk.

Zelfs zonder inflatie zou blijkens de brief van de minister over de WBSO op basis van de ramingen van RVO vanaf 2023 het beschikbare budget niet meer toereikend zijn bij gelijkblijvende parameters, ook met een beroep op de nog beschikbare reserve.¹

De WBSO is het kroonjuweel van ons innovatiebeleid en een cruciaal onderdeel om de in het coalitieakkoord uitgesproken ambitie om naar de 3% R&D van ons BBP te groeien te realiseren. We kunnen deze dus niet laten verdampen. De WBSO wordt bovendien goed beoordeeld, is toegankelijk voor het mkb (97% van de gebruikers komt uit het mkb) en is doelmatig. Als we niet ingrijpen zal de komende jaren door inflatie de WBSO met tientallen zo niet honderden miljoenen wegsmelten.

Naast het risico op wegsmelten van het budget door inflatie of (loon)kostenontwikkeling, wijst FME ook op het belang om ondernemers zekerheid te geven. Dankzij indexatie van de WBSO zouden ondernemers met vertrouwen meerjarig hun personeels- en onderzoeksbeleid kunnen plannen. Een onderzoeker neem je immers niet aan voor een jaar, een R&D-project duurt vaak vele jaren. Om met de technologie van vandaag de succesvolle bedrijven van morgen te maken hebben we de knapste koppen nodig. De WBSO helpt organisaties deze mensen aan te nemen. Nationaal en internationaal. Zo blijft Nederland innovatief en competitief.

- *FME pleit daarom voor het realiseren van een stabiel innovatieklimaat door het **indexeren van de WBSO**.*

¹ <https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=cfccf0f6-1fbc-4b93-a741-b992dddec641&title=Wet%20Bevordering%20Speur-%20en%20Ontwikkelingswerk%2028WBSO%29%202022.pdf>

Procesinnovatie

Op het gebied van procesinnovatie is een schaa sprong nodig. De technologische industrie werkt hard om haar productienetwerk en -processen te optimaliseren. De ambitie is groot. In 2025 onderhoudt Nederland het snelst lerende en meest toekomstbestendige productienetwerk van Europa. Hierdoor kan het mkb de stuwende kracht van haar banenmotor in stand blijven houden. Om deze doelstelling te bereiken blijft er de komende jaren werk aan de winkel. Het succesvolle Smart Industry programma zal een schaa sprong moeten maken. Met deze schaa sprong wordt geanticiepeerd op diverse knelpunten die bedrijven uit de technologische industrie ervaren bij procesinnovatie zoals omschreven in het door Technopolis gepubliceerde rapport 'Verkenning Procesinnovatie'².

De worsteling met procesinnovatie is het grootst bij bedrijven die willen aanhaken maar hier niet of nauwelijks in slagen. FME vraagt aandacht voor de beperkingen die dit peloton aan (volgende) bedrijven uit het MKB ervaart. Een integrale benadering van deze problematiek combineert het stimuleren van de ontwikkeling met de concrete toepassing van procesinnovatie. Zo kan worden gewerkt aan onder andere het verkleinen van tekorten aan kennis en kunde bij het MKB om een besluit, plan van aanpak of business case te realiseren. De fase waarin procesinnovatie vervolgens geïmplementeerd wordt mag niet over het hoofd worden gezien.

➤ *FME pleit daarom voor:*

- *Verruiming van het stelsel van garantstellingen of het uitbreiden van de **financiering van kleine subsidies** (tot € 15.000) voor de activatie van MKB-bedrijven die de doelgroep vormen. Voor het MKB blijft het namelijk lastig om personeelsleden vrij te spelen voor het ontwikkelen en toepassen van procesinnovatie.*
- *Nationale harmonisering van het versnipperde landschap van **innovatie-voucherregelingen**. Daarmee worden de innovatie-vouchers toegankelijker voor het MKB en wordt het makkelijker voor bedrijven om hun weg te vinden in een complex landschap van procesinnovatie.*

Verleng de RDM-regeling

Naast de generieke stimulering van innovatie zijn er specifieke sectoren en technologieën die dermate cruciaal zijn dat ze om maatwerk vragen. Denk aan digitalisering van productieprocessen (*Smart Industry*), wat een zogenaamde ontsluitende technologie (*enabling technology*) is waarop alle andere sectoren hun innovaties kunnen bouwen. Of een sector als de ruimtevaart, waar technologieën ontwikkeld en getest worden, die vervolgens hun weg in de brede maatschappij vinden. Daarom vragen specifieke uitdagingen en sectoren ook om specifiek beleid.

Een concreet voorbeeld is het stimuleren van de productie van zonneauto's in Nederland. De initiële productie van dergelijk innovatief duurzaam vervoer is kostbaar, maar een aantrekkelijk fiscaal klimaat voor de verkoop van zonneauto's zou de marktvoorwaarden scheppen waarbinnen producenten snel door schaalvoordeel de kosten kunnen drukken. Met andere woorden: een specifieke regeling voor een lage bijtelling voor zonneauto's zou ertoe leiden dat de auto's binnen enkele jaren goedkoper

² https://www.tweedekamer.nl/debat_en_vergadering/commissievergaderingen/details?id=2021A05763#

zouden worden en daarmee snel een bijdrage kunnen leveren aan de verduurzaming van onze mobiliteit. FME is dan ook teleurgesteld over de afdoening van de motie van het lid De Jong c.s. over zonneauto's (Kamerstuk 32 637, nr. 458, d.d. 29 juni 2021), waarin het kabinet weinig mogelijkheden ziet om maatwerk te leveren en Nederland koploper te maken op een nieuwe generatie duurzaam persoonsvervoer. Wellicht dat het nieuwe kabinet tot andere inzichten komt.

Voor investeringen moet je partijen op projectniveau verleiden. Een goed voorbeeld is de succesvolle RDM-regeling die werd opgetuigd in coronatijd. Die subsidie geeft belangrijke mobiliteitssectoren uit de Nederlandse maakindustrie een grote steun in de rug. De sectoren kunnen sterker uit de crisis komen door met vooruitstrevende R&D zowel hun concurrentiepositie te verbeteren als een belangrijke bijdrage te leveren aan de transitie op het gebied van duurzaamheid en digitalisering. Concurrerende landen zoals Frankrijk en Duitsland steunen deze sectoren ook met publieke middelen, waardoor de concurrentieverhoudingen verslechteren als Nederland achterblijft.

Daarom pleit FME voor:

- Het verlengen van de **RDM-regeling** zodat de Nederlandse mobiliteit sectoren langdurig kunnen versnellen m.b.t. digitalisering en verduurzaming én internationaal concurrerend blijft.

Technologieberaad

Hoewel Nederland het op veel lijstjes goed doet, zo staan we op plek zes van de *Global Innovation Index*, zien we wel een dalende trend. Op diezelfde ranglijst zijn we bijvoorbeeld voor het derde jaar op rij gedaald; in 2018 stonden we nog op de tweede plaats. Een van de oorzaken van onze verslechterende positie wereldwijd op het gebied van innovatie, naast het achterblijven van noodzakelijke investeringen ten opzichte van buurlanden die wel tot 3 à 3,5% van hun BBP komen, is volgens het *World Economic Forum*³ gebrekkige vermarkting.

Dat is echter niet nodig. De overheid kan hier het verschil maken door samen met bedrijven bestaande technologie in te zetten voor maatschappelijke uitdagingen. Richt daartoe binnen ieder ministerie een Technologieberaad op dat fungeert als een versnellingsstafel, waarbij relevante partijen uit het veld actief meedenken over innovatieve oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen. In zo'n beraad wordt gesproken over de kansen en oplossingen die technologie biedt. Publiek-private samenwerking tijdens de coronacrisis liet zien welke (snelle) resultaten kunnen worden geboekt als overheid en bedrijfsleven de handen ineenslaan en technologie benutten om maatschappelijke uitdagingen op te lossen. Zo kunnen ministeries kennismaken met alle technologie die al bestaat om maatschappelijke uitdagingen het hoofd te bieden.

³ https://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf.

Voorbeeld technologieberaad: technologische innovatieve oplossingen die ingrijpen op de bron en/of de uitgaande lucht uit stallen van ammoniak ontdoen kunnen een grote(re) rol spelen om de doelen van het kabinet te behalen.

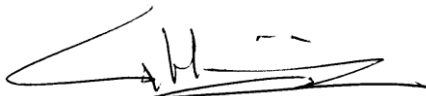
Slimme stalsystemen leveren op korte termijn aanzienlijke emissiereducties (>70%) op tegen aanmerkelijk lagere kosten ten opzichte van het uitkopen van veehouders. Onderzoek en berekeningen door FME-lidbedrijf Lely wijzen uit dat één euro belastinggeld, geïnvesteerd in innovatieve stalsystemen voor de melkveehouderij, 7,5 keer meer oplevert aan stikstofreductie dan wanneer deze euro belastinggeld als subsidie wordt gebruikt voor het opkopen en saneren van Stikstofreductie uit stallen melkveehouderijen.

Dit zijn de cases die in een technologieberaad besproken kunnen worden. Zo zetten we kennis uit het bedrijfsleven in om maatschappelijke problemen aan te pakken.

- *FME pleit daarom voor een Technologieberaad op ieder ministerie, waarbij relevante partijen uit het veld actief meedenken over innovatieve oplossingen uit het bedrijfsleven voor maatschappelijke uitdagingen.*

FME is uiteraard graag bereid om het bovenstaande schriftelijk of mondeling nader toe te lichten. Daarvoor kunt u contact opnemen met Adriaan Andringa, Public Affairs adviseur (adriaan.andringa@fme.nl of 06-28165259).

Met vriendelijke groet,

Geert Huizinga
Directeur belangenbehartiging FME